

РОЛЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В ІНВЕСТИЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

Н. І. Яркова, О. П. Яковенко

*Донбаська національна академія будівництва і архітектури,
вул. Державіна, 2, м. Макіївка, Донецька область, Україна, 86123.*

E-mail: ksuwa.yakovenko@rambler.ru

Отримана 12 квітня 2012, прийнята 22 червня 2012.

Анотація. Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики. Воно визначається показниками економічного і соціального розвитку економіки, державними і місцевими бюджетами, передбачуваними в них обсягами державного фінансування інвестиційної діяльності. В роботі висвітлено основні проблеми державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Визначено роль регіональної та місцевої влади в інвестиційному процесі, у формуванні сприятливого і конкурентоспроможного інвестиційного клімату та забезпеченні інтересів регіону за допомогою вирішення низки завдань щодо удосконалення нормативно-правового поля для надходження і реалізації іноземних інвестицій; стимулювання інвестиційної активності, удосконалення інвестиційно-інфраструктурного обслуговування тощо. На основі проведеного дослідження представлено можливі шляхи подолання існуючих проблем у цій сфері.

Ключові слова: інвестиційний процес, інвестиційна діяльність, пряме регулювання інвестиційної діяльності, непряме регулювання інвестиційної діяльності.

РОЛЬ ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ В ИНВЕСТИЦИОННОМ ПРОЦЕССЕ

Н. И. Яркова, О. П. Яковенко

*Донбасская национальная академия строительства и архитектуры,
ул. Державина, 2, г. Макеевка, Донецкая область, Украина, 86123.*

E-mail: ksuwa.yakovenko@rambler.ru

Получена 12 апреля 2012, принята 22 июня 2012.

Аннотация. Государственное регулирование инвестиционной деятельности осуществляется в целях реализации экономической, научно-технической и социальной политики. Оно определяется показателями экономического и социального развития экономики, государственными и местными бюджетами, предполагаемыми в них объемами государственного финансирования инвестиционной деятельности. В работе освещены основные проблемы государственного регулирования инвестиционной деятельности в Украине. Определена роль региональной и местной власти в инвестиционном процессе, в формировании благоприятного и конкурентоспособного инвестиционного климата и обеспечении интересов региона посредством решения ряда задач по совершенствованию нормативно-правового поля для поступления и реализации иностранных инвестиций, стимулированию инвестиционной активности, совершенствованию инвестиционно-инфраструктурного обслуживания и т. д. На основе проведенного исследования представлены возможные пути преодоления существующих проблем в этой сфере.

Ключевые слова: инвестиционный процесс, инвестиционная деятельность, прямое регулирование инвестиционной деятельности, непрямое регулирование инвестиционной деятельности.

THE ROLE OF PUBLIC AUTHORITIES IN THE INVESTMENT PROCESS

Nina Yarkova, Oksana Yakovenko

*Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture,
2, Derzhavina Str., Makiivka, Donetsk Region, Ukraine, 86123.*

E-mail: ksuwa.yakovenko@rambler.ru

Received 12 April 2012, accepted 22 June 2012.

Abstract. State regulation of investment activity is carried out in order to realize the economic, scientific, technological and social policy. It is defined as indicators of economic and social development of the economy, state and local budgets, anticipated in these amounts of public funding of investment activity. The paper highlights the key issues of state regulation of investment activity in Ukraine. Defines the role of regional and local authorities in the investment process in the formation of a favorable and competitive investment climate and promoting the interests of the region through a number of problems to improve the legal and regulatory framework for the realization of revenues and foreign investment, stimulating the investment activity, improving the investment and infrastructure maintenance, etc. forth. On the basis of the study presents possible ways to overcome existing problems in this area.

Keywords: investment process, investment, direct regulation of investment activity, an indirect regulation of investment activities.

Вступ

У забезпеченні виходу економіки з кризового стану та стабільного її розвитку вирішальну роль відіграє інвестиційна політика держави. Саме держава визначає джерела, напрями та структуру інвестицій, розробляє норми, програми, стандарти щодо інвестування та створює умови для їх реалізації.

Інвестиції потрібні підприємствам і організаціям для переходу до нормальної економічної діяльності, для переозброєння виробництва, підвищення якості продукції. Особливої значущості ці процеси набувають на макроекономічному рівні.

Стратегічна інвестиційна політика розглядається як найважливіша складова загальної економічної політики, яку проводить держава. Важливими у цьому контексті постають проблеми підвищення конкурентоспроможності регіонів, здатність центральних та місцевих органів влади до розробки і реалізації зваженої інвестиційної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженням проблеми інвестиційного регулювання займалися багато вчених-економістів, зокрема Т. В. Майорова, А. А. Пересада, І. Чумачен-

ко та інші. А проблемам державного регулювання інвестиційної діяльності присвячено багато науково-дослідницьких робіт таких науковців, як Ф. А. Важинського, А. В. Колодійчука, А. Ю. Яремко, А. Касприка, Г. С. Стефанишина, О. Шатила та багатьох інших. Однак в їх роботах недостатньо висвітлено проблеми державного регулювання інвестиційної діяльності, а також роль регіональної та місцевої влади в інвестиційному процесі. Очевидною є необхідність комплексного підходу, що буде відображати основні функції та взаємодію усіх гілок влади в інвестиційному процесі.

Метою цієї роботи є визначення особливостей державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні на сучасному етапі розвитку та пошук можливих шляхів їх вирішення.

Викладення основного матеріалу

У сучасних умовах інвестиційна сфера зазнає значного впливу з боку ринкових факторів, тобто поступово зменшується безпосередній вплив органів державної влади на інвестиційну діяльність, що знаходить відображення у невпинному скороченні централізованого фінансування капіталовкладень. Наслідком цього процесу є обмеження простору прямого державного управлін-

ня та адміністрування в інвестиційній сфері. Це цілком закономірно і відповідає інтересам інвесторів, зацікавлених у послабленні бюрократичного тиску. Одночасно вони справедливо очікують від державних органів створення сприятливих умов для самофінансування інвестицій та підтримки інвестиційної діяльності.

Таким чином, внутрішні і зовнішні чинники вимагають якісних змін у ролі державних та місцевих органів влади в інвестиційному процесі. При цьому з'являються нові підходи та напрямки в інвестиційній діяльності, назріває необхідність застосування інших методів державного регулювання інвестицій. Вони полягають сьогодні в переході від бюрократичного адміністрування до обслуговування інвестиційного процесу, цілеспрямованого формування сприятливого клімату, підтримки підприємництва та інвестиційної діяльності. У цьому плані роль органів державної та місцевої влади незмірно зростає [1].

Взагалі, проблема державного регулювання інвестиційної діяльності притаманна багатьом країнам з перехідною ринковою економікою.

Згідно з ст. 11 ЗУ «Про інвестиційну діяльність» в Україні державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики. Інвестиційне регулювання визначається показниками економічного і соціального розвитку України, державними і регіональними програмами розвитку економіки, державним і місцевими бюджетами, передбачуваними в них обсягами державного фінансування інвестиційної діяльності.

Також згідно з цим законом державне регулювання інвестиційної діяльності включає:

- управління державними інвестиціями;
- регулювання умов інвестиційної діяльності;
- контроль за здійсненням інвестування усіма інвесторами та іншими учасниками інвестиційної діяльності.

Проте зазначені положення закону не відображають усіх форм та засобів, що застосовує держава у сфері інвестиційної діяльності взагалі і щодо державного інвестування зокрема. Недостатність інвестиційних ресурсів в економіці України спонукає до пошуку різноманітних шляхів стимулювання інвестиційних надходжень, які здатні забезпечити належні умови інве-

стиційної діяльності шляхом вибору ефективних форм державного регулювання.

Державне регулювання умов інвестиційної діяльності здійснюється шляхом прямого та непрямого втручання в інвестиційну діяльність. Слід відмітити, що до прямого регулювання відноситься безпосередня участь держави в реалізації інвестиційних проектів та програм шляхом застосування певних регуляторів (наприклад, пряме фінансування інвестицій). До непрямого регулювання відноситься опосередкований вплив держави на інвестиційний процес шляхом внесення певних змін в його діяльність, створення певних умов, за яких суб'єкти інвестиційної системи будуть зацікавлені приймати певні інвестиційні рішення [3].

Класифікація інструментів державного управління інвестиційною діяльністю наведена в табл. 1.

Необхідно зазначити, що інвестиційна діяльність в Україні відбувається у складних умовах, пов'язаних як із світовою фінансовою кризою, так і з певною низкою внутрішніх чинників. Враховуючи те, що залученню в інвестиційну сферу приватного національного та іноземного капіталу стримує, окрім суто економічних причин, у час кризи політична нестабільність, недосконалість відповідного законодавства, податковий тиск на бізнес, вузькість внутрішнього ринку, інфляція, нерозвиненість виробничої та соціальної інфраструктури, недостатнє інформаційне забезпечення та низький рівень захисту інвесторів, відсутність чіткої інвестиційної політики з відповідними механізмами реалізації на державному та місцевому рівнях, нестача стимулів і механізмів для залучення інвестицій, а також сповільнення інвестиційної активності у світі.

Для України надзвичайно важливим є застосування радикальних заходів щодо збереження привабливості української економіки для інвесторів, підтримки інвестиційної діяльності, надходження та дієвого захисту інвестицій у період кризи. Саме тому Державні органи України розробили та реалізують комплекс заходів з протидії і подолання наслідків світової фінансово-економічної кризи, які відображені в урядовій програмі «Подолання впливу світової фінансово-економічної кризи та поступальний розвиток», яка орієнтована на вирішення двох завдань: по-перше, мінімізувати негативні наслідки від

Таблиця 1. Класифікація інструментів державного управління інвестиційною діяльністю

Назва групи інструментів	Інструменти
Інструменти прямого впливу	
Пряме фінансування інвестицій	Цільове фінансування проектів, що мають пріоритетне значення для держави.
Інструменти опосередкованого впливу	
Правові інструменти	Закон України «Про інвестиційну діяльність»; Закон України «Про інститути спільного інвестування»; Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»; Закон України «Про цінні папери і фондовий ринок» тощо
Адміністративні інструменти	Впровадження державних норм і стандартів; проведення політики ціноутворення; роздержавлення та приватизація власності; ліцензування та квотування; надання пріоритетного права на одержання короткострокових і довгострокових позик у комерційних банках – контрагентах Уряду.
Інструменти інфраструктурного забезпечення	Надання земельних ділянок у безоплатне користування або за пільговими цінами надання необхідних приміщень у безоплатне користування або за пільговими цінами; створення та організація функціонування бізнес-інкубаторів.
Податкові інструменти	Зниження податкових ставок; застосування систем податків з диференціацією суб'єктів та об'єктів оподаткування, податкових ставок і пільг; інвестиційна податкова знижка; скасування податків на реінвестування; податкові угоди з іншими країнами; податкові кредити.
Фінансові інструменти	Норми страхових резервів для комерційних банків; облікова ставка Національного банку України; операції з державними цінними паперами на відкритому ринку; надання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій; проведення кредитної та амортизаційної політики; раціональне управління грошовими потоками; пільгові кредити; інвестиційні гарантії.

світової кризи, по-друге, забезпечити вихід на траєкторію стабільного соціально-економічного розвитку в посткризовий період 2010–2012 рр. Зокрема на посткризовий період визначено, що завданням Уряду є зменшення впливу капіталу, сприяння підвищенню рівня капіталізації національних заощаджень та обсягів прямих іноземних інвестицій в Україну, створення передумов зростання інвестицій [5].

На середньо- та довготермінову перспективу Уряд розробив Стратегію національної модернізації до 2020 р., основні напрями якої побудовано так, щоб дати відповідь на кожний виклик,

що стоїть перед Україною, серед яких нестабільність світової економіки загалом та окремих її складових на тлі посилення конкуренції у напрямі залучення стратегічних інвестицій (фінансових, людських, енергетичних, продовольчих). Сьогодні національні економіки змагаються за інвестиції шляхом створення привабливого інвестиційного клімату, найсприятливішого середовища для інвесторів, вирівнюючи розвиток регіонів та рівень життя, створення міжнародного іміджу країни як такої, що надає інвестору кращі, ніж інші країни, можливості, для України важливим на сьогодні є науково

обґрунтоване визначення пріоритетних напрямів інвестування. Держава повинна визначити перспективні напрямки та об'єкти інвестування, які відповідали б державним інтересам, сприяли б швидкому подоланню економічної кризи і досягненню стабілізації та максимально спрямували б інвестиційні ресурси на їхній розвиток. Органам регіональної влади необхідно розробити основні напрямки інвестиційної політики щодо залучення коштів під перспективні інвестиційні проекти, визначити основні пріоритети інвестування, сприяти формуванню привабливого для інвестора іміджу території. У сучасних умовах розраховувати тільки на іноземні інвестиції в економічному розвитку не варто, головне сьогодні – це пошук власних ресурсів, відкриття яких дасть змогу покращити стан вітчизняної економіки. Тому потрібно створювати сприятливий інвестиційний клімат не тільки для іноземних інвесторів, але й для вітчизняних. Надаючи підприємствам з іноземними інвестиціями податкові пільги, треба надавати такі ж пільги українським підприємствам, які зайняті в аналогічних сферах діяльності і є пріоритетними у розвитку економіки України, мають стратегічне значення, надавати їм державну підтримку. І тут потрібні не тільки державні впливання, але і створення необхідної інфраструктури та юридичного забезпечення [20].

На міжнародному ринку інвестиційних капіталів одним з найефективніших засобів в конкурентній боротьбі за інвестиції стало надання інфраструктурних послуг, які забезпечують інвесторам зниження витрат, що не належать до прямих витрат в реалізації конкретних інвестиційних проектів. Серед цих послуг особливе місце посідає інформаційне забезпечення інвестиційного процесу як одного з найдієвіших інструментів державного сприяння інвестиціям.

Незважаючи на здійснювану за останній час роботу, інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності в регіоні потребує поліпшення. Нагальною є проблема підтримки місцевими органами державної влади розвитку інформаційної інфраструктури, включаючи створення відповідних банків даних, налагодження постійного моніторингу зовнішніх, національного і регіональних інвестиційних ринків, збирання, опрацювання та актуалізації інформації щодо законодавства, підприємств, зацікавлених у залу-

ченні інвестицій. Інформаційна інфраструктура буде також запорукою прийняття своєчасних і виважених рішень органами державної та місцевої влади.

Процес залучення і реалізації інвестицій, особливо іноземних, супроводжується зростанням вимог до якості інвестиційних проектів, що пропонуються інвестору. Іноземні інвестори та кредитори постійно звертають увагу на гостроту цієї проблеми, яка рішуче висувається на першій план [21].

Перебіг інвестиційного процесу в Україні засвідчує значні перепади у залученні інвестицій в основний капітал. Динаміка залучення інвестицій в основний капітал та обсяг прямих іноземних інвестицій наведені на рис. 1.

Рисунок 1. Динаміка залучення інвестицій в основний капітал та обсяг прямих іноземних інвестицій (тис. грн.).

На рис. 1 чітко видно, що обсяг інвестицій в основний капітал непомірно скорочується протягом останніх п'яти років. Найбільший розрив ми бачимо у 2010 р., а саме скорочення обсягу інвестицій на 67,7%. До таких наслідків призвели системні проблеми, а саме: високе податкове навантаження, несприятливий інвестиційний клімат, високі процентні ставки за кредитами, перешкодою відновленню інвестиційної активності став дефіцит власних фінансових ресурсів у виробників, які закінчили 2010 р. з досить низькими позитивними фінансовими результатами, що майже у десять разів менше, ніж у докризовому 2008 р.

На рис. 1 також чітко видно, що обсяг прямих іноземних інвестицій в українську економіку постійно зменшується і у 2010 р. склав лише 42 511,9 тис. грн., що лише на 6,21 % більше ніж у 2009 р. Скорочення прямих іноземних інвестицій в Україну свідчить про погіршення бізнес-клімату в країні і негативних прогнозів розвитку вітчизняної економіки. До основних проблем іноземного інвестування можна віднести: високий і деструктивний рівень державного втручання в економічні процеси; недосконалість державної політики в інвестиційній сфері; недосконалість та стрімкі зміни в українському законодавстві, як наслідок – слабка юридична підтримка іноземного інвестора; низький управлінський рівень менеджерів на українському ринку.

У сучасних умовах інвестиційна сфера значною мірою зазнає впливу ринкових чинників. Нині ринкове реформування української економіки супроводжується поступовим усуненням держави і місцевих органів державної влади від безпосередньої інвестиційної діяльності, що знаходить відображення у невпинному скороченні централізованого фінансування капіталовкладень. Наслідком цього процесу є обмеження простору прямого державного управління та адміністрування в інвестиційній сфері. Це цілком закономірно і відповідає інтересам інвесторів, зацікавлених у послабленні бюрократичного тиску. Одночасно вони справедливо очікують від державних органів створення сприятливих умов для самофінансування інвестицій та підтримки інвестиційної діяльності.

Органи державної влади на кожному рівні виконують певні функції [6].

Управління державними інвестиціями здійснюється загальнодержавними та місцевими органами державної виконавчої влади й управління і включає:

- планування;
- визначення умов і виконання конкретних дій з інвестування бюджетних і позабюджетних коштів.

Державне регулювання умов інвестиційної діяльності здійснюється шляхом:

- використання інструментів податкової системи з диференціацією суб'єктів і об'єктів оподаткування, податкових ставок і пільг;
- проведення кредитної та амортизаційної політики;

- надання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей виробництва;
- державними нормами, правилами і стандартами;
- антимонопольних заходів;
- роздержавлення та приватизації державної власності;
- визначенням умов користування землею, водою та іншими природними ресурсами;
- ліцензування спеціальних видів робіт у процесі здійснення інвестиційної діяльності в проектуванні, будівництві, вкладення інвестицій за межі України а також за допомогою:
- політики ціноутворення;
- експертизи інвестиційних проектів будівництва;
- аналізу містобудування, прогнозування його розвитку;
- контролю за дотриманням інвестиційного законодавства, державних стандартів, норм і правил, затвердження містобудівної документації, інвестиційних програм і проектів будівництва, раціональним використанням територіальних і матеріальних ресурсів;
- інших заходів.

Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється наступними суб'єктами:

- Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України;
- Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою Міністрів АРК.;
- місцевими державними адміністраціями;
- органами місцевого самоврядування;
- спеціальними уповноваженими на це державними органами: Державним комітетом будівництва, архітектури та житлової політики (Держбуд України) – у сфері будівництва; Державною комісією з цінних паперів і фондового ринку – сфері інвестування в цінні папери; Фондом державного майна, його регіональними відділеннями та представництвами – при інвестуванні в об'єкти приватизації; Міністерством економіки – щодо реєстрації промислово – фінансових груп та іншими міністерствами і відомствами.

Інвестування передбачає певний ризик, який повинен бути певною мірою контрольований державними органами. Держава гарантує захист

інвестицій незалежно від форм власності та джерел інвестування, включаючи й іноземні інвестиції. Усім інвесторам забезпечується рівноправний режим, який виключає застосування заходів дискримінаційного характеру, які могли б перешкодити управлінню інвестиціями, їхньому використанню та ліквідації.

Практика інвестиційного процесу в Україні свідчить про те, що на різних рівнях ще не осмислені всі ті проблеми, які можуть виникати в процесі реалізації інвестиційної політики. Ігнорування майбутніх проблем призвело до наслідків, які викликали такі негативні процеси:

- несприятливий інвестиційний клімат загнав більшу половину економіки України в тіньові структури;
- постійна зміна законодавчого поля не створює нормальний інвестиційний клімат для внутрішніх та зовнішніх інвесторів, наприклад, надання пільг іноземним інвесторам, а потім їх зняття призвело до відтоку іноземних інвесторів з України;
- невірно обрана стратегія і тактика залучення іноземних інвестицій вже призвела Україну до збільшення зовнішнього боргу держави та її техніко-технологічної залежності від економічно могутніх держав, транснаціональних корпорацій. Ця залежність вже переходить і на політичний рівень надання міжнародних кредитів, ставиться в залежність від того, яка внутрішня політика проводиться в державі.

Сучасні економічні перетворення вносять зміни практично у всі відносини сучасної системи господарювання. Іде перехідний період формування нового способу виробництва, що вимагає використання новітніх технологій проведення економічних реформ. Перш за все метод спроб і помилок, який сьогодні використовується при проведенні економічних реформ, призводить до величезних матеріальних і моральних збитків. Тому необхідно використовувати методи та інструменти, що забезпечують позитивні результати економічних перетворень [12].

На державному рівні процеси регулювання інвестиційної діяльності необхідно поставити на більш високий рівень передбачуваності та керуваності. Перш за все, вимагає зміни сам підхід до формування механізмів регулювання інвестиційними процесами на галузевому рівні. Всі процеси, які сьогодні проходять на різних рівнях

господарювання, формуються з єдиного законодавчого центру, тобто здійснюються єдиною централізованою системою. Галузі та підприємства намагаються виконувати всі ті умови, які встановлюють Президент, Верховна Рада, Кабінет Міністрів. Але ж ці умови беруть до уваги тільки інтереси держави в цілому, інтереси наповнення Державного бюджету. А інтереси підприємств та галузей не враховувались.

Відомо, що тільки підприємства виробляють матеріальні багатства, які забезпечують функціонування всієї держави. Тому головною ланкою економічних перетворень повинно бути встановлення умов діяльності підприємств, які формуються в єдиному законодавчому центрі, але з урахуванням всіх вимог первинної ланки державної економіки.

Звідси, завдання для керівництва галузями полягає в тому, щоб організувати процес розробки нових умов господарювання безпосередньо самими підприємствами та органічно поєднати з законотворчими процесами, що проходять на державному рівні. Тільки тоді можливе встановлення умов господарювання на довготривалій основі, що допоможе поєднати інтереси підприємств, галузей та інтереси держави в цілому. Виключення із процесу формування умов господарювання підприємств та цілих галузей, де повинні враховуватись всі особливості сучасного науково-технологічного прогресу, призводить до практично щоденної зміни законодавчого поля суб'єктів господарювання. Звичайно, за таких умов говорити про економічне зростання не приходиться.

Дуже часті зміни в законодавстві, що регулює інвестиційну діяльність, говорять про те, що інвестиційна політика досконально не відпрацьована. Окрім того, невизначеність інвестиційної політики виявляється ще в тому, що спочатку для іноземного інвестора були створені економічні умови більш сприятливі, ніж для внутрішніх інвесторів, що дуже сумнівно з різних точок зору. Інвестиційний клімат повинен бути для всіх учасників ринку однаковий. Можуть бути лише пріоритети в розвитку окремих, стратегічно важливих галузей, які необхідно розвивати в першу чергу та від яких залежить критична маса, яка здатна зупинити економічну кризу.

Інвестиційна політика, що реалізується сьогодні в практиці проведення економічних

реформ в Україні, не враховує походження джерел фінансування, тому що нічого не робиться для формування умов, які стимулювали б та розвивали б внутрішнього інвестора. Односторонність у проведенні інвестиційної політики на практиці з акцентом поки що на іноземні інвестиції та утворенням умов тільки для іноземного інвестора не сприяє економічному зростанню економіки [13].

Необхідною умовою покращання інвестиційної та економічної ситуації в Україні є подальша децентралізація державного управління, яка здатна підвищити демократичний потенціал суспільства, сприяти підвищенню управлінської компетенції регіональних та місцевих органів влади. На жаль, сучасна практика формування інвестиційних програм регіонального рівня є надто недосконалою. У переважній більшості обласні інвестиційні програми є простим зведенням зібраних з районів проектів збільшення виробництва певних підприємств, в яких економічне обґрунтування вкрай недосконале. Якщо брати до уваги місцевий рівень економічного розвитку, то можливостей сільських, селищних та міських у малих містах органів місцевого самоврядування недостатньо для кваліфікованого моніторингу та управління не тільки інвестиційними процесами, але й економічним розвитком в цілому. В штатному розкладі сільських та селищних ОМС часто немає навіть посади економіста, що, як правило, пояснюється обмеженістю бюджетного фінансування. Навіть за наявності відповідних штатних одиниць в ОМС вищого рівня переважаність великою кількістю поточних проблем не дає фахівцям можливості реального впливу на інвестиційні процеси.

Кваліфіковане управління регіональним розвитком потребує фахівців з навичками аналітичної роботи, здатних вивчати ринок та можливі ризики підприємницької діяльності, використовувати системний підхід у вирішенні завдань управління чи супроводу інвестиційних проектів. Представники місцевої влади чи фахівці, уповноважені безпосередньо контактувати з інвестором, повинні не тільки досконало володіти інформацією щодо місцевого економічного розвитку, його стратегічних напрямів та перспектив, але враховувати професійну, ментальну, національну специфіку кожного потенційного інвестора. З іншого боку, успішна робота представ-

ників влади з інвесторами є запорукою формування сприятливого інвестиційного клімату регіону, чинником залучення додаткових інвестиційних ресурсів у його розвиток. Саме представники місцевої влади здатні надати потенційному інвесторові необхідну підтримку [10].

Перелік заходів, здатних реально сприяти інвестиційним процесам на місцевому та регіональному рівнях і таких, що залежать від управлінських структур, включає першочергово інформаційну підтримку. Потенційний інвестор повинен отримати необхідну для прийняття його рішення інформацію саме в тій формі і через ті канали, які для нього є найбільш прийнятними. Від представників місцевої влади залежить ступінь поширення інформації про відповідний регіон, зокрема його конкурентні переваги, особливості тощо. Важливе значення в цьому відношенні має й лобювання інтересів регіону на всіх управлінських рівнях.

Якщо інвестор прийме рішення про початок підприємницької діяльності в регіоні, то він буде потребувати конкретних заходів підтримки з боку місцевої влади. Вони можуть проявлятися в особистих контактах керівників регіону з інвесторами, узгодженні позицій щодо суті та значення певних інвестиційних проектів. Зазначені проблеми актуалізують необхідність кваліфікованого добору персоналу з відповідною освітою та підготовкою.

Зростання обсягів залучених інвестицій відіграє подвійну роль для регіонів. По-перше, це за кількістю залучених інвестицій можна зробити висновок про дієвість відповідної регіональної чи місцевої влади, тим самим оцінити її ефективність. По-друге, інвестиції самі по собі виступають інструментом та рушійною силою економічного розвитку відповідної території, тобто дозволяють отримувати той соціальний ефект, про який йшлося раніше. З метою стимулювання економічного розвитку територій та прискорення в них інвестиційних процесів на регіональному та місцевому владних рівнях повинна здійснюватися цілеспрямована стратегія формування іміджу регіону як привабливого місця вкладення інвестицій, в числі яких: формування бази даних для потреб широкого кола інвесторів щодо економічного і правового середовища, інвестиційного потенціалу та конкурентних переваг території; запровадження і постійна

підтримка дії ефективних каналів поширення інформації щодо потреб та можливостей території, в тому числі рекламного характеру; активна участь і посередництво в налагодженні ділових контактів між представниками місцевих бізнесових кіл та потенційними інвесторами; адміністративний та консультативний супровід інвестиційних проектів [11].

Мета та завдання регіональної влади в інвестиційному процесі можуть бути представлені у вигляді функціональної моделі на рисунку 2.

Функції регіональної влади зі створення сприятливого інвестиційного клімату: 1 – вивчення потреб та ресурсів громади; 2 – інформаційна кампанія; 3 – підтримка бізнесу.

Реальне сприяння розвитку підприємництва в Україні передбачає формування зрозумілих та економічно виправданих передумов і правил підприємницької активності. На рівні місцевих органів влади можуть вирішуватись такі питання: проведення інформаційно-рекламної кампанії для створення іміджу регіону як привабливого місця вкладення інвестицій; надання широкому колу інвесторів достатнього обсягу інформації про інвестиційні можливості, економічне і правове середовище; надання іноземним інвесторам інформації з питань проведення адміністративних дій, необхідних для здійснення інвестицій.

Ефективна державна інвестиційна політика передбачає також використання державних інвестицій як засобу створення первинних умов для залучення приватних та іноземних інвестицій у розвиток пріоритетних галузей економіки. Особлива увага надається інвестиційним проектам зі змішаними інвестиціями – з використанням

державної частки інвестицій як гарантій цільового спрямування інвестиційних ресурсів. А крім того, в умовах реструктуризації економіки товаровиробники не можуть самостійно здійснювати інвестування в масштабах, необхідних для структурних змін і технічного переобладнання виробництва. Розв'язання цієї проблеми також є важливим завданням органів державної влади.

Висновки

Незважаючи на те, що для приватизованих підприємств державне регулювання їх інвестиційного забезпечення порівняно з державним сектором має певні відмінності, державний і недержавний сектори функціонують у загальній інвестиційній сфері і певному інвестиційному кліматі, який створюється, насамперед, за допомогою регулювання шляхом законодавчо-нормативного забезпечення, проведення організаційних заходів щодо гарантування і страхування ризиків, прямого державного фінансування інвестиційних програм.

На нинішньому етапі місцеві органи влади мають сконцентрувати свою діяльність на вирішенні проблем, що відповідають інвестиційним потребам регіонів і вимогам іноземних інвесторів, мають вирішальне значення для формування сприятливого і конкурентоспроможного інвестиційного клімату та забезпечення інтересів регіону, а саме:

- забезпечення політичної та економічної стабільності;
- надання інвесторам перспектив довгострокового співробітництва;

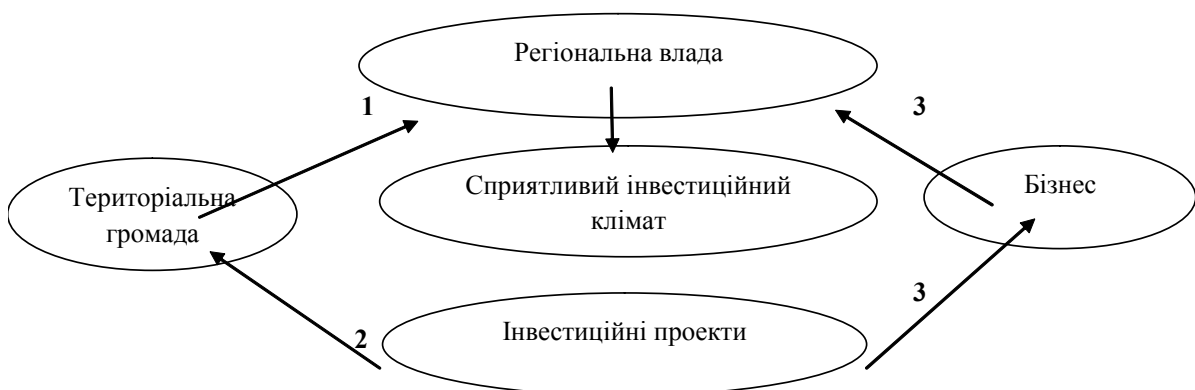

Рисунок 2. Функціональна модель регіонального інвестиційного процесу.

- створення сприятливого нормативно-правового поля для надходження і реалізації іноземних інвестицій;
- реформування економіки і створення ринкових механізмів залучення та реалізації інвестицій;
- стимулювання активності за допомогою пільг;
- активізація внутрішнього інвестиційного процесу;
- інвестиційно-інфраструктурне обслуговування;
- посилення міжнародного співробітництва і формування міжнародного інвестиційного іміджу регіону;
- удосконалення управління і організаційного механізму регулювання інвестиційного процесу;
- захист приватних і майнових інтересів інвесторів.

Законодавча і нормативно-правова діяльність є в абсолютній компетенції держави і, в межах конституційних повноважень, місцевих органів державної влади. Маючи на меті залучення інвестицій, вони відповідальні за формування таких умов роботи інвесторів, які забезпечили б зростання надходжень вітчизняного та іноземного капіталу. У цьому плані найбільшу вагу мають:

- стабільність, прозорість і зрозумілість інвестиційного законодавства для всіх учасників інвестиційного процесу;
- врахування в законах і нормативно-правових актах інтересів інвесторів;
- гарантування і страхування інвестицій і власності інвесторів;
- юридичне та інституціональне забезпечення надходження і реалізації інвестицій, а також прав власності інвестора;
- державна та регіональна підтримка інвестиційних проектів на основі надання певних пільг.

Врахування зазначених вимог до інвестиційних ринків сприяло б формуванню сприятливого і конкурентоспроможного нормативно-правового поля для діяльності інвесторів в країні.

Дуже важливо, щоб державна підтримка інвестиційного процесу була спрямована на розвиток високоефективних сегментів та галузей національної економіки. Світовий досвід показує, що швидкий розвиток деяких країн (зокрема, Південно-Східної Азії) пояснюється саме ефективною промисловою політикою. Основною метою такої політики є створення конкурентоспроможних комплексів, які зацікавили б потенційних інвесторів і були зорієнтовані на збут продукції, завоювання та утримання нових ринків.

Література

1. Про інвестиційну діяльність [Текст] : Закон України від 18.01.1991 № 1560-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 1. – С. 12.
2. Барановський, О. Програма вибудови російського фондового ринку [Текст] / О. Барановський // Цінні папери України. – 1999. – № 15. – С. 20–26.
3. Инвестиционный менеджмент [Текст] : учебный курс / И. А. Бланк. – Киев : Эльга-Н ; Киев : Ника-Центр, 2001. – 448 с. – ISBN 966-521-048-3.
4. Важинський, Ф. А. Механізм регулювання інвестиційної діяльності в регіоні [Текст] / Ф. А. Важинський, А. В. Колодійчук, А. Ю. Яремко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.7. – С. 138–143.
5. Вінник, О. М. Інвестиційне право. Курс лекцій [Текст] : Навчальний посібник / О. М. Вінник. – К. : Атіка, 2000. – 264 с. – ISBN 966-7714-02-0.
6. Данілов, О. Д. Інвестування [Текст] : Навчальний посібник / О. Д. Данілов, Г. М. Івашина, О. Г. Чумаченко. – К. : [б. и.], 2001. – 364 с. – ISBN 966-7257-34-7.

References

1. Law of Ukraine No. 1560-XII dated back to January, 18, 1991. "About investment activity". In: *Register of the Parliament of Ukraine*, 1999, No. 1, p. 12. (in Ukrainian)
2. Baranovskii, O. Programme of Russian stock market formation. In: *Ukraine funds*, 1999, No. 15, p. 20–26. (in Ukrainian)
3. Blank, I. A. Investment management: apprenticeship course. Kyiv: Elga-N; Kyiv: Nika-Tsentr, 2001. 448 p. ISBN 966-521-048-3. (in Russian)
4. Vazhinskii, F. A.; Kolodiichuk, A. V.; Yaremko, A. Yu. Manner of investment activity control in region. In: *Scientific Vestnik*, 2010, Issue 20.7, p. 138–143. (in Ukrainian)
5. Vinnyk, O. M. Investment power. Course of lectures. Textbook. Kyiv: Atika, 2000. 264 p. ISBN 966-7714-02-0. (in Ukrainian)
6. Danilov, O. D.; Ivashina, G. M.; Chumachenko, O. G. Investment. Textbook. Kyiv: [s. n.], 2001. 364 p. ISBN 966-7257-34-7. (in Ukrainian)

7. Денисенко, М. Можливості активізації інвестування в сучасних умовах [Текст] / М. Денисенко // Економіка України. – 2008. – № 1. – С. 28–32.
8. Захарін, С. В. Державне регулювання іноземного інвестування [Текст] / С. В. Захарін // Фінанси України. – 2008. – № 1. – С. 92–101.
9. Чернадчук, В. Д. Інвестиційне право України [Текст] : Навч. посібник для вузів / В. Д. Чернадчук, В. В. Сухонос, Т. О. Чернадчук. – Суми : Університетська книга, 2001. – 260 с.
10. Шишка, Р. Б. Инвестиционное право Украины [Текст] : учебное пособие / Р. Б. Шишка. – 2-е изд., доп. и испр. – Харьков : Эспада, 2003. – 159 с. – ISBN 966-7870-41-3.
11. Касприк, А. Формування державного механізму управління інвестиційним процесом [Текст] / А. Касприк // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 262–269.
12. Коляда, Т. А. Привлечение инвестиций в государственный сектор экономики: особенности и тенденции развития [Текст] / Т. А. Коляда // Бизнес-информ. – 2009. – № 5. – С. 6–9.
13. Кибенко, О. Р. Інвестиційна діяльність: визначення, суб'єкти, класифікація та співвідношення з підприємницькою діяльністю [Текст] / О. Р. Кибенко // Вісник університету внутрішніх справ. – 1999. – № 6. – С. 220.
14. Москалюк, Н. П. Основні засади державної інвестиційної політики [Текст] / Н. П. Москалюк // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2008. – Вип. 131. – С. 170–181.
15. Пересада, А. А. Інвестиційний процес в Україні [Текст] : монографія / А. А. Пересада. – К. : Лібра, 1998. – 389 с. – ISBN 966-7035-04-2.
16. Пересада, А. А. Основы инвестиционной деятельности [Текст] / А. А. Пересада. – К. : Либра, 1996. – 344 с.
17. Солдатенков, В. В. Державне сприяння прямих іноземним інвестиціям [Текст] / В. В. Солдатенков // Економіка та держава. – 2008. – № 9. – С. 32–35.
18. Соціально-економічний розвиток України за 2010 рік [Текст] / Державний комітет статистики. – К. : Вид-во Держкомстат України, 2010. – 29 с.
19. Стефанишин, Г. С. Інвестиційна діяльність в період кризи [Текст] / Г. С. Стефанишин // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.9. – С. 245–250.
20. Чистякова, Н. М. Державне регулювання інвестиційного процесу в Україні [Текст] / Н. М. Чистякова // Фінанси України. – 2008. – № 3. – С. 116–118.
21. Шатило, О. Інституційні особливості державного регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності: порівняльний аналіз України і США [Текст] / О. Шатило // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації : Матеріали підсумкової науково-практичної конференції за міжнародною участю. 30 жовтня 2009 року. У 2-х томах. Т. 2 / Редкол.: Іжа М. М., Ахладов А. Г., Балабаєва З. В. [та ін.]. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – С. 151–157.
7. Denisenko, M. Possibilities of investment activation under current conditions. In: *Economy of Ukraine*, 2008, No. 1, p. 28–32. (in Ukrainian)
8. Zaharin, S. V. Government control of foreign investment. In: *Financial industry of Ukraine*, 2008, No. 1, p. 92–101. (in Ukrainian)
9. Chernadchuk, V. D.; Suhonos, V. V.; Chernadchuk, T. O. Investment power of Ukraine. Textbook. Sumy: University book, 2001. 260 p. (in Ukrainian)
10. Shishka, R. B. Investment power of Ukraine. Textbook. The second revised and enlarged edition. Kharkiv: Espada, 2003. 159 p. ISBN 966-7870-41-3. (in Russian)
11. Kaspryk, A. Formation of state mechanism of investment management. In: *Formation of market system of Ukraine*, 2009, Issue 19, p. 262–269. (in Ukrainian)
12. Koliada, T. A. Attracting investment into the public sector of economy: factor and development trends. In: *Business-inform*, 2009, No. 5, p. 6–9. (in Russian)
13. Kibenko, O. R. Investment activity: determination, subjects, classification and correlation with entrepreneurship. In: *Vestnik, Interior University*, 1999, No. 6, p. 220. (in Ukrainian)
14. Moskaliuk, N. P. Principal methods of state investment policy. In: *Economics: problems of theory and practice*, 2008, Issue 131, p. 170–181. (in Ukrainian)
15. Peresada, A. A. Investment process in Ukraine. Monograph. Kyiv: Libra, 1998. 389 p. ISBN 966-7035-04-2. (in Ukrainian)
16. Peresada, A. A. Investment activity foundations. Kyiv: Libra, 1996. 344 p. (in Russian)
17. Soldatenkov, V. V. State discernment of foreign investment. In: *Economy and state*, 2008, No. 9, p. 32–35. (in Ukrainian)
18. Social and economic development of Ukraine during 2010. Kyiv: Publishing house Derzhkomstat of Ukraine, 2010. 29 p. (in Ukrainian)
19. Stefanishin, G. S. Investment activity during breakdown. In: *Scientific Vestnik NLTU of Ukraine*, 2010, Issue 20.9, p. 245–250. (in Ukrainian)
20. Chistiakova, N. M. State control of investment process in Ukraine. In: *Funds of Ukraine*, 2008, No. 3, p. 116–118. (in Ukrainian)
21. Shatilo, O. Institute aspects of state control of innovating and investment activity: comparative analysis of Ukraine and USA. In: *Strategy of regional development: formation and mechanism for the implementation: Materials of research and practice conference of international participation. October, 30, 2009. In two parts, Part II*. Odesa: ORIDU NADU, 2009, p. 151–157. (in Ukrainian)

Яркова Ніна Іванівна – к.е.н., доцент кафедри економічної теорії та фінансів Донбаської національної академії будівництва та архітектури. Наукові інтереси: фінанси підприємств житлово-комунального господарства.

Яковенко Оксана Павлівна – асистент кафедри економічної теорії та фінансів Донбаської національної академії будівництва і архітектури. Наукові інтереси: соціальне інвестування.

Яркова Нина Ивановна – к.е.н., доцент кафедры экономической теории и финансов Донбасской национальной академии строительства и архитектуры. Научные интересы: финансы предприятий жилищно-коммунального хозяйства.

Яковенко Оксана Павловна – ассистент кафедры экономической теории и финансов Донбасской национальной академии строительства и архитектуры. Научные интересы: социальное инвестирование.

Nina Yarkova – PhD (Economics), Associated Professor; Economics and Finance Department of the Donbas National Academy of Engineering and Architecture. Research interests: the socio-housing finance companies – utilities.

Oksana Yakovenko – Assistant; Economics and Finance Department of the Donbas National Academy of Engineering and Architecture. Research interests: social investment.